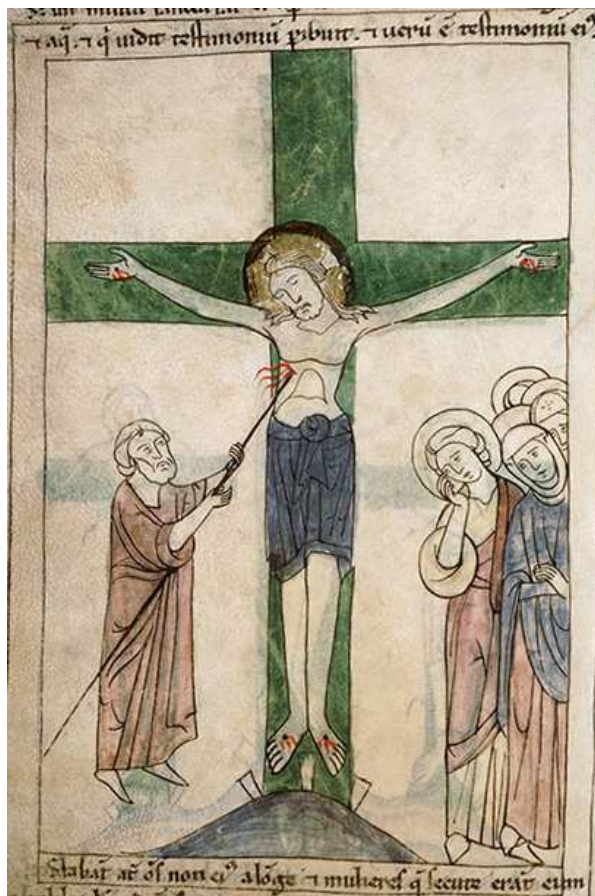

LA CELEBRACIÓ DE LA PASSIÓ DEL SENYOR

Una catequesi litúrgica

Conferència pronunciada per fra Lluís Solà
Poblet
Divendres Sant, 3 abril 2015

Introducció

Pretenc, amb aquesta xerrada, invitar-vos a entrar en la celebració d'aquesta tarda amb la màxima plenitud possible. Com sabeu, aquests darrers anys assistim, sobretot per Setmana Santa, a un nou ressorgiment de processons, viacrucis pel carrer, desfilades d'armats, de penitents, etc., etc. Aquest fet es justifica fins i tot pastoralment, i es diu que l'aplicació del Concili, concretament de la *Sacrosanctum Concilium* (la Constitució sobre litúrgia), va ser massa dràstica, en el sentit que va portar a la supressió de totes aquestes manifestacions més de caire popular i externes. Personalment no aplaudeixo aquest nou ressorgiment ni el justifico pastoralment. Crec que hem de continuar decididament pel camí obert per la *Sacrosanctum Concilium*, entrant més i més, i ajudant a entrar en el misteri i la bellesa de la litúrgia, que és el lloc privilegiat

on la Paraula de Déu proclamada i escoltada esdevé Paraula profètica capaç de fecundar, suscitar, animar una ètica cristiana correcta i compromesa.

Us animo, doncs, i voldria ajudar-vos-hi, a entrar en la celebració d'aquesta tarda com el lloc privilegiat on ens serà permès d'endinsar-nos en el misteri de la Creu. Per això en farem una descripció i ens fixarem en els elements més importants i en la manera com estan articulats fins a formar un tot bell i harmònic. El P. Jordi Pinell, monjo de Montserrat, comparava la litúrgia, o, millor, les celebracions litúrgiques —la seva manifestació externa— a una bella catedral, on cada element concorre i s'integra per crear un tot harmònic, equilibrat, bell, grandíols i lluminós.

Algunes notes històriques

Al principi existeix solament una gran celebració en la Nit Santa de Pasqua, la Vigília Pasqual, mare de totes les vigílies —com la qualificava sant Agustí— en la qual s'uneix en una sola celebració tot el contingut del misteri pasqual, la mort, la sepultura i la resurrecció del Senyor, que s'actualitzen en l'Eucaristia. Per tant, el divendres sant no hi ha cap celebració pròpia, ni tampoc el dijous sant. Allò propi del divendres i del dissabte sants, en els primers segles, és el dejuni com a preparació de la Pasqua.

És amb el temps, a poc a poc, que sorgeix la necessitat d'historicitzar la celebració del sagrament pasqual, i es comencen a estructurar celebracions pròpies per a cada dia i per a cada moment de la passió del Senyor, des de l'inici amb el darrer sopar, fins a la Resurrecció.

Tenim el testimoni preciós d'Egèria, la pelegrina de principis del segle IV que visita Jerusalem i hi passa una Setmana Santa sencera, i en el seu *Itinerarium* o Dietari de viatge, ens descriu amb tot detall les celebracions d'aquests dies, ja plenament desenvolupades i que, en l'essencial, són les que ens han arribat. Pel que fa al Divendres Sant concretament, ens descriu una litúrgia d'adoració de la vera creu, al matí, una celebració de la Paraula a la tarda, davant la creu, amb la lectura de textos de l'Esclatúra i cant de salms, i oracions, destacant la lectura de la Passió segons sant Joan. Fixeu-vos que, si unim aquests dos elements, tenim pràcticament la nostra celebració d'aquesta tarda.

Cap al segle VI aquesta celebració del Divendres està ja ben organitzada en moltes esglésies. A Roma l'adoració de la Creu entrarà una mica tard, no abans del 700. A l'origen hi ha, sens dubte, la celebració de Jerusalem, que els pelegrins, com Egèria, exporten a les pròpies esglésies locals. Al principi, com a Jerusalem, i encara és així en la Litúrgia Hispànica, l'adoració de la Creu i l'ofici de lectures són elements separats, normalment una cosa al matí i l'altra a la tarda.

I. La celebració

Corprèn especialment per la seva sobrietat i la seva discreció. És allò que la fa tan impressionant. Una mica com l'arquitectura cistercenca, alliberada de tot

element superflu, que ens impressiona per la seva puresa i grandiositat alhora: la senzillesa, només la senzillesa, revela la grandiositat de les coses grans. Així és en la celebració del Divendres Sant, la litúrgia d'aquesta tarda, alliberada d'elements decoratius. Ho veiem especialment en el ritu d'entrada, que consisteix senzillament en l'entrada silenciosa del celebrant, sense cant, amb una prostració davant l'altar, i la recitació de l'oració col·lecta que dona inici oficialment a aquesta litúrgia i constitueix la comunitat reunida en una veritable assemblea orant.

La celebració d'aquesta tarda, que duu el títol oficial de «Celebració de la Passió del Senyor», és la primera gran celebració del Tridu Pasqual (Divendres, Dissabte i Diumenge). La Missa de la Cena del Senyor, que vàrem celebrar ahir, no forma part pròpiament del Tridu, n'és com el pròleg o la introducció. De fet, la gran Eucaristia, l'Eucaristia, la celebrarem demà a la nit.

La celebració de la Passió del Senyor està articulada en tres parts:

1
LITÚRGIA DE LA PARAULA
Pregària universal
(conclou la Litúrgia de la Paraula)

2
ADORACIÓ DE LA SANTA CREU

3
COMUNIÓ

Aquestes tres parts van precedides d'un sobri ritu d'introducció, i es clouen igualment amb un comiat sobri i concís.

Ja hem fet notar com la litúrgia de la Paraula i l'adoració de la Creu eren accions litúrgiques separades, tal com Egèria ho trobà a Jerusalem, tal com ho fa encara avui la Litúrgia Hispànica. Veurem com s'articulen en una celebració harmònica i unitària i quin sentit o quin significat revesteix això per a nosaltres, com ens permet d'apropar-nos al misteri de la Creu i al seu contingut salvífic.

a. Introducció

El ritu introductor, com hem dit, és molt sobri. És interessant fixar-s'hi perquè tal volta reflecteix la forma senzilla de les primeres comunitats cristianes de començar llurs reunions dominicals de la fracció del pa. Això és, una simple oració col·lecta pronunciada sobre l'assemblea constituïda així en assemblea orant, en poble convocat. A la Litúrgia Hispànica el ritu inicial de la missa és sempre molt sobri. El ritu romà, en general, hi ha anat afegint elements: introit, kyries, Glòria, etc.

El celebrant, en accedir a l'altar, avui sense cant, en silenci absolut, fa una prostració als peus del presbiteri, davant l'altar, acompanyat dels seus ajudants. El poble fidel s'agenolla, i tothom prega una estona significativa en silenci. El silenci, doncs, i un gest d'anorreament ens introdueixen al misteri pasqual de Jesús. Un silenci que demà serà encara més dens, i que només trencarà l'al·leluia pasqual. Igualment la prostració d'avui la bescanviarem per la posició pasqual per excel·lència, això és, l'estar dempeus, pròpia dels fills que se saben lliures en el Fill, el Ressuscitat.

En el missal actual disposem de dues oracions col·lecta per a l'inici de la celebració. La primera diu concisament que Jesucrist, vessant la seva sang, ha donat inici al seu misteri pasqual. Posem doncs l'accent en la Pasqua en aquest inici, o millor, diem que la Creu del Senyor és l'inici de la Pasqua. És un detall important. El divendres sant celebrem la Pasqua del Senyor Jesús. La segona oració, una mica més desenvolupada, ve a dir el mateix. Crist amb la seva mort venç el pecat i ens fa homes i dones nous.

A

Senyor, no us oblideu de la vostra misericòrdia a favor dels vostres servents; protegiu-los i santifiqueu-los, ja que per ells Crist, en vessar la seva Sang, va inaugurar el misteri pasqual.

B

Oh Déu, vos per la passió de Crist, Fill vostre i Senyor nostre, heu destruït la mort, fruit del pecat, que es perpetuava en tota la nissaga d'Adam; concediu nos que, semblants a Crist, així com per exigència de la naturalesa hem heretat la imatge de l'home terrenal, així portem també, per do de la gràcia, la semblança de l'home celestial.

1. Litúrgia de la Paraula

És pròpiament la primera part de la celebració. Què fem els cristians quan ens reunim: escoltem la Paraula de Déu. L'escoltem com a poble, com a assemblea del Senyor, i escoltem una Paraula que, en ser proclamada i escoltada es torna esdeveniment de salvació per a aquest poble creient. És una paraula que actualitza per a nosaltres, en el nostre temps i lloc concrets, el misteri de Déu com a salvació.

La primera lectura és l'anomenat cant quart del servent sofrent d'Isaïes (52,13-53,12). Durant la Setmana Santa, des del diumenge de Rams, hem anat llegint els altres tres cants, però aquest, per la seva densitat especial, la litúrgia el reserva per a la tarda del Divendres Sant. És la mateixa lectura que llegia aquell famós tresorer o funcionari de Candaca, als Fets dels Apòstols (8,26-40), al qual fou enviat el diaca Felip. La pregunta crucial que hem de fer-nos és la mateixa que es feia el funcionari, al seu carro, tot llegint Isaïes: «Em podries explicar si aquí el profeta parla d'ell o d'algun altre?». Aquí hi ha la clau per a la comprensió de Jesús de les primeres comunitats: entendre, rebre l'Escriptura, tota l'Escriptura, com una Paraula sobre Jesús, com un camí que porta a la

comprensió plena de la seva realitat. La mort de Jesús va suposar alhora un tall i una represa. Un tall perquè la mort és sempre la destrucció de tot. Una represa, perquè els seus amics la sabran llegir correctament, aquesta mort, a la llum de l'Antic Testament, a la llum de la teologia del servidor sofrent d'Isaïes, una teologia del poble d'Israel i de la seva missió en el món. Amb els càntics del servent sofrent, Israel, a l'exili, va saber interpretar la seva situació de desfeta com una possibilitat de nova vida per a ell mateix i per a la humanitat. Interpretar així la mort de Jesús i el seu sofriment, com un servei, com una ofrena, va fer que els primers cristians trobessin el coratge per a refer els camins d'Emmaús a Jerusalem, els camins de la nova esperança, del nou càntic de Sió, retrobat amb la resurrecció de Jesús. Aquest és el tresor que va descobrir el tresorer de Candaca i que va córrer, joiós, a dipositar als peus de la seva reina. Aquest és el tresor que avui cerquem també nosaltres.

Fets 8,30-35

Felip hi anà corrents i va sentir l'eunuc que llegia el profeta Isaïes. Llavors li preguntà: «¿Ho entens, això que llegeixes?» Ell li contestà: «I com puc entendre-ho, si ningú no m'hi ajuda?» L'eunuc demanà a Felip que s'assegués amb ell dalt del seu carruatge. El passatge de l'Escriptura que llegia era aquest: Com una ovella portada a matar o com un anyell que calla mentre l'esquilen, ell no obria la boca. Humiliat, no li han fet justícia. Qui podrà parlar dels seus descendents? La seva vida és arrencada de la terra. L'eunuc s'adreçà a Felip i li preguntà: «Digues-me, ¿de qui parla el profeta, d'ell mateix o bé d'un altre?» Aleshores Felip prengué la paraula i, començant per aquest text de l'Escriptura, li va anunciar la bona nova de Jesús.

El salm responsorial triat per a donar veu a la pregària de l'assemblea, és el 30 (31), un salm de confiança, el mateix que sant Lluç posa en llavis de Jesús a la creu, a diferència de Marc i Mateu que prefereixen el salm 21 (22): «Déu meu, Déu meu, perquè m'has abandonat». La clau, doncs, per a una lectura correcta del sofriment, el de Jesús i el nostre, és la confiança: «Pare, confio el meu alè a les teves mans». El diumenge de Rams ens fixàvem més en el misteri de l'abandó i de la soledat de Jesús a la creu: «Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?».

Salm 31 (30)

Per al mestre de cor. Salm del recull de David.

2 En tu, Senyor, m'emparo, que no en tingui un desengany.

Treu-me del perill, tu que ets bo,

3 escolta'm, no triguís a alliberar-me;

sigues el meu castell inexpugnable, la meva roca salvadora.

4 Ets per a mi penyal i plaça forta;

guia'm, encamina'm per amor del teu nom,

5 treu-me del llaç que m'han parat, ets tu qui em defensa.

6 Confio el meu alè a les teves mans;

tu, Senyor, Déu fidel, m'has rescatat.

La segona lectura, de la carta als Hebreus (4,14-16;5,7-9), és un altre text de molta densitat teològica. Ens presenta el misteri de la Creu i del sofriment de Jesús, el Just, des d'una perspectiva sorprenent i molt suggeridora: a la Creu, amb la seva mort com a obediència al Pare i servei a la Humanitat, Jesús és consagrat sacerdot, és a dir, esdevé realment el punt d'encontre, en la seva Humanitat crucificada, entre Déu i l'Home, esdevé, així, l'Home nou, el centre i l'inici d'una Humanitat nova.

Hebreus 4,14-16;5,7-9

Ell, Jesús, durant la seva vida mortal, s'adreçà a Déu, que el podia salvar de la mort, pregant-lo i suplicant-lo amb grans clams i amb llàgrimes. Déu l'escoltà per la seva submissió. Així, tot i que era el Fill, aprengué en els sofriments què és obeir, i un cop consagrat sacerdot es convertí en font de salvació eterna per a tots els qui se li sotmeten.

El relat de la Passió segons sant Joan (18,1-19,42) és, sense cap mena de dubte, el gran text d'aquesta tarda, reservat des de molt antic per a la celebració del Divendres —el Diumenge de Rams llegim Mateu, Marc i Lluc (cicles A, B i C)—.

— Ens mostra sobretot un Crist serè i lluminós en el seu sofriment assumit lliurement, que camina amb majestat cap a la Creu, que per a Joan és el lloc de l'enlairament del Fill, de la seva exaltació, el lloc de l'Ungit, del Rei-Messies. Voldria destacar en particular el moment de la coronació d'espines, que per a Joan és una veritable coronació reial, situada al bell mig de les entrades i sortides de Jesús del pretori, amb el dens diàleg amb Pilat sobre el tema de la veritat. L'home Jesús, coronat com a rei, amb el seu mantell de porpra, camina amb una gran dignitat cap al seu tron, cap a la creu, el lloc de la seva glòria i de la glòria del Pare.

— A la creu Jesús lliura l'Esperit a l'església reunida als seus peus (Maria i el deixeble estimat) com a principi de la vida nova en l'Home nou. En la creu, com explicava el gran teòleg Hans Urs von Balthasar, es produeix el màxim distanciament entre el Pare i el Fill, i d'aquest distanciament, simbolitzat pel costat traspassat per la llança de Jesús, en brolla, com un torrent de vida, l'Esperit, la saba del Cep, la saba dels ressuscitats.

— En Joan contemplem la santa Creu com a icona, també, de la Santa Trinitat.

— Encara hi ha un detall important, a la fi del relat: el gest de Nicodem i de Josep d'Arimatea, models dels deixebles, ungint el cos de Jesús amb una quantitat sorprenent gran de perfums «cent lliures d'espècies! barreja de mirra i àloes», és un cop més expressió de l'amor de la comunitat, de l'església, envers el seu Mestre.

La litúrgia de la Paraula es clou avui amb una solemne pregària universal, feta de forma peculiar, si la comparem amb les altres celebracions ordinàries de l'eucaristia. La pregària dels fidels de la missa s'havia anat perdent amb el temps. En quedaren els *Kyries* (que era la resposta d'aquestes pregàries en forma de lletania), situats al principi de la celebració com a aclamació joiosa al

Senyor que ve enmig de l'assemblea orant. També al cor de la pregària eucarística, del cànon, hi ha unes intercessions pels vius i pels difunts. La pregària universal, això és, per les necessitats de tot el món, havia romàs solament en aquesta celebració del Divendres Sant. El segle passat el Concili Vaticà II i la seva reforma litúrgica la recuperaren per a totes les celebracions de la missa, al final, també, de la litúrgia de la Paraula. És una pregària, la d'avui, solemne, que vol abastar les necessitats de tots els homes, de l'església i del món. I es fa també d'una forma solemne: el diaca proposa les intencions de pregària, però el qui fa la pregària en nom de tots, és el sacerdot. Aquesta forma de pregar, en la forma i el contingut, hauria d'inspirar sempre la nostra manera de pregar, sobretot en la missa.

- I. Per la santa Església
- II. Pel Papa
- III. Per tots els estaments de l'Església
- IV. Pels catecúmens
- V. Per la unitat dels cristians
- VI. Pels jueus
- VII. Pels qui no creuen en Crist
- VIII. Pels qui no creuen en Déu
- IX. Pels governants
- X. Per les necessitats de tothom

Alguns experts en litúrgia afirmen que aquesta pregària tindria molt més sentit fer-la al final de la litúrgia de la Creu (la 2a part), davant la Creu, davant el Crucificat. Potser sí!

2. Adoració de la Santa Creu

És l'única vegada que la litúrgia romana ens proposa la veneració d'una imatge, d'una icona, com a part integrant de la mateixa litúrgia. L'adoració de la imatge del Nen Jesús, que es fa la Nit de Nadal, és una acció purament devocional, que la litúrgia no preveu, i que es fa per motius pastorals, per incentivar la pietat dels fidels. Sí que la litúrgia romana preveu la veneració d'un altre objecte litúrgic important, el llibre dels Sants Evangelis, i també la veneració de l'altar, ambdós objectes signes eloqüents del Crist com a Paraula de vida (evangelitari) i com a Pa de vida (altar). Per tant ens trobem avui davant un gest força extraordinari i significatiu, que té el seu origen, com hem dit, en la veneració o adoració a Jerusalem de la relíquia de la vera creu. Adorar vol dir tocar, besar amb la boca, vol dir acceptar amb fe, dir «Amén» a la Realitat amb majúscules que representa i expressa l'objecte sagrat, la icona, la imatge del Crucificat —la litúrgia indica expressament que ha de ser una creu amb la imatge de Jesús—.

a) Entrada de la Santa Creu

La Creu fa solemnement la seva entrada enmig de l'assemblea, portada per un diaca, i acompanyada amb cirials. Es pot fer de dues maneres, tapada amb un vel, que el celebrant descobrirà progressivament en tres etapes (un braç, l'altre braç, i la resta), mentre es canta l'aclamació «Mireu l'arbre de la Creu», o bé destapada, aturant-se tres vegades en el seu camí cap al presbiteri, amb la

mateixa invitació «Mireu l'arbre de la Creu, on morí el Salvador del món», a la qual els fidels responen «Veniu i adorem-lo», i s'agenollen. Es tracta, doncs, d'una vera teatralització, en el sentit litúrgic del mot. Vol dir que es tracta d'un moment molt important. Aquesta dramatització —és una paraula més adequada— a Poblet queda molt més subratllada per un tret propi de la litúrgia cistercenca i que no trobem en la litúrgia romana: el cant dels impropis, davant la creu, també de forma dramatitzada o dialogada, mentre que en el ritu romà els impropis es canten mentre els fidels passen a adorar la creu, com a música de fons, podríem dir.

b) Improperis

Es tracta d'uns textos, en forma de retret, inspirats en l'Esclatúra, que Jesús des de la Creu adreça al seu poble. Es canten en forma de diàleg entre els cantors, i el poble hi va intercalant l'aclamació «Sant Déu, Sant Fort, Sant Immortal, tingueu pietat de nosaltres». Es canta en la forma antiga, com ho feia l'església de Roma, primer en grec, i la resposta del poble en català (en llatí). És un testimoni venerable de quan l'església de Roma pregava en grec (no en llatí), com ho són els «kyries» de la missa. Però el més significatiu és el contingut d'aquesta aclamació. L'home clavat a la creu, que Pilat havia presentat al poble, Jesús, és confessat com el tres vegades sant. Es tracta d'una confessió de fe molt forta de l'església: aquest home de dolors, Crist, «és realment el fill de Déu»: és la confessió del centurió de l'evangeli, que és la confessió de l'església, que aclama el Crucificat amb les mateixes paraules dels serafins de la visió d'Isaïes (6,3). Es tracta alhora d'una confessió de fe trinitària, ho suggereix el ritme ternari de l'aclamació: «Sant Déu, Sant, Fort, Sant Immortal», repetit a més 3 vegades. És un dels moments més forts i més intensos, al meu entendre, de la litúrgia romana.

Improperis

1. Poble meu, què t'he fet? En què t'he entristit? Respon-me! Jo et vaig treure de la terra d'Egipte, i tu has preparat una creu al teu Salvador.

*Hágios o Theós. Hágios Ischyrós. Hágios Athánatos,
eléison hymás.*

*Sant Déu! Sant Fort! Sant Immortal,
tingueu pietat de nosaltres!*

2. Jo et vaig conduir quaranta anys pel desert, et vaig nodrir amb mannà i et vaig introduir en una terra excel·lent, i tu has preparat una creu al teu Salvador.

Hágios o Theós ...

3. Què més havia de fer per tu, que no hagi fet? Et vaig plantar com vinya escollida, bellíssima, i tu te m'has tornat del tot amarga; m'has donat a beure vinagre en la meva set, i amb la llança has obert el costat del teu Salvador.

Hágios o Theós ...

c) Adoració de la Santa Creu

Tots els fidels poden expressar amb un gest de veneració, literalment amb la boca, que és l'òrgan de la confessió, la fe en el Crucificat Home-Déu proclamada abans. Mentrestant es canten les estrofes de l'antic himne a la Creu, de Venanci Fortunat (530-609)¹: «Canta llengua la corona de combat tan gloriós». És un moment de gran emotivitat, que recorda irresistiblement el relat i la descripció que fa Egèria d'aquest moment tan intens.

d) Entronització de la Creu

La creu és entronitzada damunt l'altar, i es canta la bella antífona: «Adorem, Senyor, la vostra Creu, lloem i glorifiquem la vostra santa resurrecció; per aquest arbre ha vingut el goig a tot el món», amb versets del salm 66, que és un salm de lloança i benedicció.

3. Comunió

Ni avui ni demà l'església no celebra els sacraments. És l'expressió màxima del dejuni per l'absència de l'Espòs, Jesús (Mc 2,20). Tanmateix, guiada pel seu instint maternal, per la seva misericòrdia, l'església ens permet de combregar amb el pa eucarístic reservat en la celebració d'ahir, en la missa vespertina de la Cena del Senyor. Es tracta de la comunió en forma de viàtic, com a aliment per al camí. És un moment litúrgic molt sobri, tot ell envoltat de silenci, amb la pregària preparatòria del Parenostre dita sense cant, i amb l'absència fins i tot de l'habitual cant de comunió: el missal indica solament que es pot cantar un cant apropiat, però no n'assigna cap de propi com fa en totes les altres celebracions de la missa. S'hi acostuma a cantar el salm 22 (21), amb l'antífona «Les meves mans i els meus peus han foradat, puc comptar tots els meus ossos».

b. Conclusió

La conclusió i el comiat d'aquesta celebració és també molt simple, com el ritu d'entrada. Consta d'una oració de postcomunió, que fa referència com la primera oració de la celebració al misteri celebrat, al misteri pasqual, i d'una altra oració sobre el poble, que el sacerdot pronuncia amb les mans esteses sobre els fidels, implorant per a ell l'esperança de la resurrecció i el consol del perdó. I tothom se'n va en silenci, inaugurant el silenci dens i profund del dissabte sant, de la sepultura del Senyor.

Postcomunió

Déu omnipotent i etern, vós ens heu redimit amb la mort i la resurrecció del Crist; concediu-nos de celebrar sempre aquesta obra del vostre amor i de ser fidels al misteri del qual hem participat.

---

¹ Venanci Fortunat (Venantius Honorius Clementianus Fortunatus) va néixer el 530 a Valdobbiadene, prop de Treviso (Itàlia), i va morir el 609 a Poitiers (França). Fou un poeta cristià, bisbe de Poitiers i venerat com a sant.

Oració sobre el poble

Senyor, feu davallar una abundosa benedicció sobre el vostre poble, que ha commemorat la mort del vostre Fill, amb la plena esperança de la resurrecció. Concediu-li el perdó, doneu-li el consol, augmenteu-li la fe, assegureu-li l'eterna redempció.

II. Reflexió teològica

Podríem partir de l'antífona que es canta en l'entronització de la Santa Creu damunt l'altar, que resumeix prou bé l'abast teològic i salvífic de la celebració d'avui, centrada en el misteri de la Creu: «Adorem, Senyor, la vostra Creu, lloem i glorifiquem la vostra santa resurrecció; per aquest arbre ha vingut el goig a tot el món».

En la Creu, en efecte, sobretot des de la perspectiva de Joan, es resumeix tot el misteri pasqual. El Crist crucificat de Joan és ja el Crist enlairat i glorificat que lliura, des de la Creu, el seu Esperit a l'església. Per això l'antífona uneix a l'adoració de la Creu la lloança i la glòria de la resurrecció. La creu és la porta de la resurrecció, i entre els dos moments, entre el Crist mort i el Crist ressuscitat hi ha la fe de l'església, la pietat de l'església, representada en la petita comunitat formada per Maria i les altres dones, el deixeble estimat, Josep d'Arimatea i Nicodem rebent i unguent el cos mort de Jesús, el Nou Adam, principi d'una Humanitat nova.

És important la presentació de Jesús que fa Pilat al poble, quan els el treu coronat d'espines: «Mireu l'home», «ecce homo», «idou o anthropos». Home, es tracta, en llatí i en grec, del terme genèric que designa no el mascle (*vir, aner*) sinó l'ésser humà, és a dir, «adam», prototipus de la humanitat. Per això, a la Creu, Jesús és presentat com el nou Adam que, del seu costat obert, dona naixença a l'Esposa, l'Església, la nova Eva mare de la Humanitat nova. Ell és veritablement l'Home.

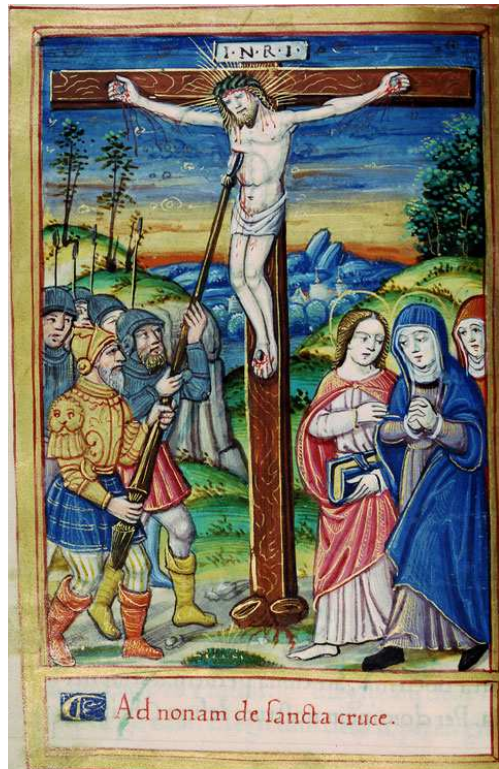
Aquest arbre, la Creu, que eixampla les seves branques per vessar els fruits de l'alegria nova de Pasqua, és el símbol de la nova Creació. La Creu, en efecte, confereix un nou sentit a la realitat creada, i a l'home en el seu centre. És el punt de trobada entre aquesta humanitat i Déu, el seu creador.

A la Creu, encara, rebem una teologia de l'església, una eclesiologia. És el lloc on es constitueix la primera comunitat: Maria, que ara ja no és la mare sinó la deixebla, les altres dones, el deixeble estimat, Josep d'Arimatea i Nicodem. Aquesta comunitat neix d'un doble lliurament per part del Fill: Jesús lliura primer la dona (la seva mare) al deixeble estimat, i aquest la rep, i així Maria esdevé deixebla del Crucificat i mare de la comunitat, de l'església, en la fe que dona el discipulat. I neix, la comunitat, de l'Esperit lliurat per Jesús, de la sang i l'aigua que brollen del seu costat, que són aquesta nova vida de l'església, els sacraments de l'església: el baptisme (aigua) i l'eucaristia (sang). La relació amb Jesús, des d'ara, ja no és biològica (Maria passa de mare a deixebla) sinó sacramental, és a dir, en l'economia del signe i de la fe. Aquesta és la nostra

realitat, la nostra condició, la nostra dignitat. Aquest és el fruit de l'arbre de la Creu que porta el goig a tot el món i a la Humanitat nova en una nova Creació.

Voldria acabar amb una antiga pregària de la Litúrgia Galicana per a aquest dia i aquesta hora, que ens reporta Dom Prosper Guéranger en el seu «Année Liturgique»:

«Oh hora saludable de la Passió! Hora de Nona, marcada amb la més gran de les gràcies, oh la més cèlebre de les hores! En aquest moment, oh Espòs nostre estimat, beseu-nos des de dalt de la vostra Creu, després d'haver triomfat per ella. L'implorem aquest bes; doneu-nos la salvació que prové només de vós, admirable triomfador, que meneu la vostra carrossa amb tanta noblesa, oh Déu clement, el nostre campió gloriós! Digueu-nos: Homes, us envio la salvació; prengueu coratge i combatheu amb valentia, sigueu fermes i dreturers. Oh Crist, que penetreu els nostres cors, digneu-vos parlar-nos. Vós que acompliu avui una obra tal, renoveu-la un cop més per a nosaltres. Sí, vós ho podeu fer, perquè sou totpoderós. Vós ho podeu fer, perquè sou ple d'amor i el vostre poder s'eleva per damunt dels nostres pensaments. Res no us és impossible, oh Déu totpoderós! Vós que heu tornat triomfant al Pare, prop del qual esteu sempre, i que és amb vós una sola cosa, Jesús molt estimat, beseu-nos, perquè la vostra besada és dolça i les vostres carícies més delicioses que el vi, més suaus que els perfums més preuats. El vostre nom és essència aromàtica, les donzelles, que representen les nostres ànimes, us ofereixen el seu amor; els cors rectes us estimen, i vós els atraieu cap a vós. El vostre llit és cobert de flors, el seu pavelló és la Creu. És ara que torneu d'Edom, això és, de la vostra Creu, amb els vestits

tots vermells. Després d'haver trepitjat tot sol el raïm en la gran premsa de la Creu pujareu al cel, i els Àngels i els Arcàngels diran: "Qui és aquest que ve d'Edom, país rogenic, que arriba de Bosrà amb el vestit vermell?", i a la pregunta "Per què, doncs, és rogenca la vostra roba?", respondreu: "He trepitjat el cup tot sol, cap poble no m'ha ajudat". Sí, el vostre cos, oh Salvador, ha estat per nosaltres emporprat; heu rentat amb vi la vostra túnica, el mantell vostre en la sang del raïm. Vós que sou l'únic Déu heu estat crucificat per nosaltres, que l'antiga prevaricació havia lliurat a la mort; les vostres ferides han guarit les ferides innumbrables que ens havien infligit els nostres pecats. Oh Crist crucificat, en la vostra bondat feu que tinguem part en la vostra redempció, amb aquells que us són més estimats. Déu ple de misericòrdia, salveu-nos, vós que regneu en la unitat del Pare i de l'Esperit Sant, per tots els segles dels segles. Amén.»

Lluís Solà
Poblet, Divendres Sant, 3 abril 2015